

Lekmannarevisorerna granskar

**UMEÅ KOMMUN
UMEÅ HAMN AB**

Grundläggande granskning 2024

1. Inledning och bakgrund

Kommunrevisionen granskar årligen i den omfattning som följer av god revisionssed all verksamhet som bedrivs inom nämndernas verksamhetsområden. De granskar på samma sätt, genom de lekmannarevisorer som utsetts i företag enligt kommunallagens 10 kap. 2–6 §§, även verksamheten i dessa juridiska personer.

Lekmannarevisorn ska, enligt aktiebolagslagens 10 kap 3 § granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt om bolagets interna kontroll är tillräcklig.

Enligt God revisionssed 2022 ska den grundläggande granskningen innehålla:

- Granskning av måluppfyllelse.
- Granskning av styrning och intern kontroll.

Granskningen är inriktad på att översiktligt bedöma måluppfyllelsen samt om bolagsstyrelserna har en tillräcklig styrning och kontroll för att leva upp till ägardirektiv, mål och andra styrdokument/beslut som fullmäktige fastställt.

Granskningen har sin utgångspunkt i God revisionssed, samt risker som framkommit i lekmannarevisorernas risk- och väsentlighetsanalys 2024.

1.1 Syfte och revisionsfrågor

Syftet med den grundläggande granskningen är att ge lekmannarevisorerna underlag för sitt uttalande i granskningsrapporten där uppgiften är att bedöma om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt med en tillräcklig intern kontroll.

De övergripande revisionsfrågor som granskningen avser att besvara är:

- Har styrelsen säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med de ägardirektiv, mål, beslut och övriga styrdokument som fullmäktige fastställt?
- Har styrelsen säkerställt att verksamheten bedrivs på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt?
- Arbetar styrelsen strukturerat för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll?

1.2 Avgränsningar

Granskningen avser Umeå Hamn AB och är avgränsad till verksamhetsåret 2024. Granskningen färdigställs och avslutas därmed först efter att styrelsen behandlat årsbokslut/verksamhetsuppföljning för 2024.

1.3 Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för lekmannarevisorernas slutsatser och bedömningar. I denna granskning utgörs revisionskriterierna av kommunallagen och aktiebolagslagen (8 kap. 4 och 8 §§ som reglerar styrelsens och VD:s ansvar), samt:

1.3.1 Bolagsordning (2021-09-27)

Bolaget har enligt bolagsordningen som föremål för sin verksamhet att äga hamninfrastruktur och annan samhörande verksamhet. Bolaget är skyldig att utföra de uppdrag som bolaget tilldelas av sin ägare.

1.3.2 Generella ägardirektiv (2021-11-29)

Fullmäktige antog i november 2021 generella ägardirektiv för styrning av de kommunala bolagen. De generella direktiven innehåller krav och riktlinjer för samtliga hel- eller majoritetsägda bolag i bolagskoncernen och avser bland annat:

- Efterlevnad av lagar och målstyrning från fullmäktige
- Innehåll och form för bolagsstyrelsens arbetsordning
- Innehåll och form för VD-instruktion
- Uppföljning och rapportering

1.3.3 Specifika ägardirektiv (2021-11-29)

Bolagets grunduppdrag består av att äga fastigheterna i Umeå hamn och tillhandahålla hamninfrastruktur.

Bolagets ekonomiska mål består av att verksamheten ska bedrivas på affärsmässig grund, samt att bolaget ska varje tertiäl rapportera det ekonomiska utfallet och nyckeltal enligt anvisningar.

1.3.4 Riktlinjer för aktiverande styrning (2021-03-09)

Enligt riktlinjer för aktiverande styrning ansvarar bolagen för att upprätta den verksamhets- respektive bolagsstyrning de bedömer är nödvändig för att hantera grunduppdrag, tilldelade inriktningsmål och eventuella tilläggsuppdrag.

Vid utformandet av nämnds- och bolagsspecifik verksamhetsstyrning och uppföljning har bolagen krav att följa lagstiftningar och beslut från kommunfullmäktige samt anvisning från kommunstyrelsen.

1.3.5 Riktlinjer för internkontroll (2011-09-26)

Kommunens dokument för riktlinjer för intern styrning och kontroll som antogs i september 2011, specificerar att kommunens samtliga verksamhetsområden ska tillämpa dessa riktlinjer. I dokumentet framgår att följande moment ska tillämpas av verksamheterna:

Risikanalys

En riskanalys ska göras i syfte att identifiera omständigheter som utgör risk att verksamheterna inte bedrivs enligt lagar och regler samt verksamhetens krav.

Kontrollåtgärder

Vid behov ska åtgärder tas utifrån resultatet av riskanalysen som förhindrar att verksamhetens krav inte uppfylls.

Uppföljning

Verksamheterna ska systematiskt och regelbundet följa upp, bedöma och avrapportera den interna kontrollen.

Dokumentation

Risikanalysen, kontrollåtgärder samt uppföljningen och bedömningen ska dokumenteras.

Rapportering

I samband med inrapportering av bokslut ska bolagsstyrelserna rapportera till kommunfullmäktige huruvida deras interna kontroll har varit tillräcklig.

1.4 Genomförande

Granskningen har genomförts genom löpande insamling av fakta och iakttagelser (till exempel via styrelsens protokoll och tillhörande underlag såsom mål- och budgetdokument, ekonomi- och verksamhetsrapporter, delårsrapporter, bokslut). Dialoger har genomförts med VD och styrelsens presidium två gånger under året. Avstämningar har genomförts med bolagets auktoriserade revisor.

2. Resultat av granskningen

2.1 Styrning och uppföljning av verksamhet

Nedan redogörs för iakttagelser och bedömningar avseende verksamhetsstyrning och uppföljning under 2024.

Kontrollpunkt	Iakttagelse	Kommentar/hänvisning till protokoll
Fastställt en verksamhetsplan som baseras på bolagsordning och ägardirektiv	✓	Styrelsen har beslutat om en verksamhetsplan för perioden 2024–2026 2023-11-15 § 5:1.
Följt upp verksamhet och måluppfyllelse i en årsrapport	—	Styrelsen har följt upp verksamheten i verksamhetsrapport och årsredovisning. 2025-02-19 § 4 Av varken verksamhetsrapport eller årsredovisning för 2024 framgår uppföljning av bolagets klimat- och miljömål från ägardirektivet.
Uppnår grunduppdrag enligt ägardirektivet	—	Styrelsen gör inte någon bedömning i verksamhetsrapport eller årsredovisning om grunduppdraget från ägardirektivet är uppnått. Av granskade underlag kan vi dock utläsa att bolaget i stort arbetat i enlighet med grunduppdraget.
Vidtagit åtgärder vid indikationer på avvikelse från grunduppdrag, inriktningsmål och ev. tilläggsuppdrag	ET	Det saknas en tydlig dokumenterad uppföljning av bolagets grunduppdrag och miljö- och klimatmål utifrån ägardirektivet. Redovisning av bolagets klimat- och miljöarbete sker enligt uppgift på styrelsemöten. Redovisning sker även till kommunstyrelsen, kommunfullmäktige samt till moderbolaget. Uppföljningen som vi tagit del av avseende bolagets grunduppdrag samt miljö- och klimatmål är av sådan karaktär att det inte går att bedöma måluppfyllelse samt vilket behov som föreligger av åtgärder för förbättrad måluppfyllelse.

✓ = ingen eller oväsentlig avvikelse, — = viss avvikelse, ✗ = väsentlig avvikelse, ET = Ej tillämplig

2.1.1 Bedömning

Vi bedömer att styrelsen delvis har säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med de ägardirektiv, riktlinjer, mål och tilläggsuppdrag som fullmäktige fastställt. Bedömningen baseras på att styrelsen har antagit en verksamhetsplan och följt upp verksamheten i en verksamhetsrapport och årsredovisning. Varken verksamhetsrapport eller årsredovisning för 2024 innehåller någon uppföljning av bolagets klimat- och miljömål från särskilt ägardirektiv eller någon bedömning av om

grunduppdraget från ägardirektivet är uppnått. Uppföljning sker enligt uppgift löpande vid styrelsemöten. Enligt vår bedömning kan styrelsens bedömning av om bolaget uppfyllt sitt grunduppdrag samt klimat- och miljömål tydliggöras.

2.2 Styrning och uppföljning av ekonomi

Nedan redogörs för iakttagelser och bedömningar avseende ekonomistyrning och uppföljning under 2024.

Kontrollpunkt	Iakttagelse	Kommentar/hänvisning till protokoll
Upprättat en budget för innevarande år	✓	Styrelsen har beslutat om en budget för 2024 2023-11-15 § 4:1.
Följt upp ekonomin i tertialrapporter	✓	Styrelsen har följt upp ekonomin via tertialrapporter per april och augusti. Tertialrapport T1 2024-05-30 § 4 Tertialrapport T2 2024-09-25 § 4
Följt upp ekonomin i en årsrapport	✓	Årsrapport för 2024 antagen av styrelsen 2025-02-19 § 4.
Når måluppfyllelse avseende ekonomi (inkl. budget)	—	Av årsredovisningen framgår ett resultat efter finansiella poster på -72,1 mnkr, varav 48,0 mnkr hänför sig till underskottstäckning för Kvarken Ports svenska del samt nedskrivningar. Årsredovisningen visar ett resultat före skatt på -36,3 mnkr vilket kan jämföras med en budget på -31,3 mnkr.
Vidtagit åtgärder vid indikationer på bristande måluppfyllelse avseende ekonomi	ET	Det faktiska resultatet före skatt är 5,0 mnkr lägre än budgeterat. Vi kan av protokoll inte utläsa att styrelsen har vidtagit åtgärder för att nå en ekonomi i balans. Se dock mer i 2.2.1.

✓ = ingen eller oväsentlig avvikelse, — = viss avvikelse, ✗ = väsentlig avvikelse, ET = Ej tillämplig

2.2.1 Övriga iakttagelser

I bolagets ägardirektiv finns två ekonomiska mål:

- Bolagets verksamhet ska drivas på affärsmässig grund. Givet de stora investeringar som görs i bolaget ska detta ses utifrån ett längre tidsperspektiv.
- Bolaget skall vid utgången av varje tertial rapportera ekonomiskt utfall och nyckeltal enligt anvisningar och tidplan som fastställs av moderbolaget.

Det andra målet är uppfyllt. Vad som avses med målet om affärsmässig grund för Umeå Hamn är inte tydliggjort, vilket innebär att behovet av åtgärder inte går att bedöma. Bolaget bedömer att målet är uppfyllt med motiveringen att investeringar i hamnen bör ses i 30–100 års perspektiv.

2.2.2 Bedömning

Vi bedömer att styrelsen har delvis säkerställt att verksamheten bedrivs på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt. Bedömningen baseras på att styrelsen har antagit en budget och följt upp den via tertialrapporter samt årsredovisningen och har uppnått målet om att varje tertial rapportera ekonomiskt utfall och nyckeltal. Vad gäller frågan om bolaget har drivits på affärsmässig grund kan vi inte bedöma måluppfyllelsen, även om vi konstaterar att bolaget redovisar ett negativt resultat före skatt på -36,3 mnkr att jämföra med -31,3 mnkr. Varken ägaren eller bolaget har tydliggjort vad som avses med affärsmässig grund.

2.3 Intern kontroll

Nedan redogörs för iakttagelser och bedömningar avseende intern kontroll under 2024.

Kontrollpunkt	Iakttagelse	Kommentar/hänvisning till protokoll
Genomfört en riskanalys	✓	Internkontrollplanen innehåller en riskanalys.
Beslutat om kontrollmoment utifrån identifierade risker	✓	Beslutat om en internkontrollplan för 2024 2023-11-15 § 5:2.
Följt upp resultatet av genomförda kontrollmoment	✓	2025-02-19 § 5
Vidtagit åtgärder vid identifierade brister	✓	Uppföljningen av planen visar vilka åtgärder som vidtagits.

✓ = ingen eller oväsentlig avvikelse, — = viss avvikelse, ✗ = väsentlig avvikelse, ET = Ej tillämplig

2.3.1 Bedömning

Vi bedömer att styrelsen arbetet strukturerat för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll. Bedömningen baseras på att styrelsen har antagit en internkontrollplan och följt upp den. Bedömningen baseras även på att uppföljningen visar vilka åtgärder som har vidtagits vid identifierade brister.

3. Sammanfattande bedömning

Vi bedömer att styrelse och VD delvis har säkerställt en tillräcklig styrning och uppföljning av verksamheten. Vi bedömer vidare att styrelse och VD säkerställt en tillräcklig styrning, uppföljning och rapportering av ekonomin. Slutligen bedömer vi att styrelse och VD har säkerställt en tillräcklig intern kontroll.

Vi grundar vår bedömning på följande:

Revisionsfråga	Bedömning	Motivering
Har styrelsen säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med de ägardirektiv, mål, beslut och övriga styrdokument som fullmäktige fastställt?	Delvis	Vi bedömer att styrelsen delvis har säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med de ägardirektiv, riktlinjer, mål och tilläggsuppdrag som fullmäktige fastställt. Bedömningen baseras på att styrelsen har antagit en verksamhetsplan och följt upp verksamheten i en verksamhetsrapport och årsredovisning. Varken verksamhetsrapporten eller årsredovisningen för 2024 ger en uppföljning av bolagets klimat- och miljömål från särskilt ägardirektiv eller någon bedömning om grunduppdraget från ägardirektivet är uppnått. Enligt vår bedömning kan styrelsens bedömning av om bolaget uppfyllt sitt grunduppdrag samt klimat- och miljömål tydliggöras.
Har styrelsen säkerställt att verksamheten bedrivs på ett ekonomiskt tillfredställande sätt?	Ja	Vi bedömer att styrelsen har säkerställt att verksamheten bedrivs på ett ekonomiskt tillfredställande sätt. Bedömningen baseras på att styrelsen har antagit en budget och följt upp den via tertialrapporter samt årsredovisningen och har uppnått målet om att varje tertial rapportera ekonomiskt utfall och nyckeltal. Vad gäller frågan om bolaget har drivits på affärsmässig grund kan vi inte bedöma måluppfyllelsen. Varken ägaren eller bolaget har tydliggjort vad som avses med affärsmässig grund. Vi konstaterar att bolaget redovisar ett resultat efter finansiella poster på -72,1 mnkr.
Arbetar styrelsen strukturerat för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll?	Ja	Vi bedömer att styrelsen arbetet strukturerat för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll. Bedömningen baseras på att styrelsen har antagit en internkontrollplan och följt upp den. Bedömningen baseras även på att uppföljningen visar vilka åtgärder som har vidtagits vid identifierade brister.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar vi bolagets styrelse och VD att:

- Tydliggöra uppföljningen av bolagets grunduppdrag samt klimat- och miljömål från särskilt ägardirektiv.

Mars 2025

Hannes Lönnqvist
Granskare
EY

Lydia Andersson
Projektledare
EY

Per Stålberg
Kvalitetssäkrare
EY